

24. Сыров И. А. Способы реализации категории связности в художественном тексте / И. А. Сыров. – М. : МПГУ, 2005. – 277 с.

25. Фуко М. Археология знания / Мишель Поль Фуко / [пер. с фр.]. – К. : Ника-Центр, 1996. – 208 с.

26. Яскевич О. К. Особенности использования лексических средств интимизации в современном английском языке : автореф. канд. филол. наук : 10.02.04 / Ольга Клавдиевна Яскевич. – Киев, 1990. – 15 с.

Стаття надійшла до редакції 16.06.2011

Т. ДЕКСНА

РОЛЬ ИНТИМИЗАЦИИ В РЕКЛАМНОМ ДИСКУРСЕ

В статье речь идет об особенностях рекламного дискурса с точки зрения современной парадигмы. Проведен анализ основных подходов к изучению дискурса, рассмотрены сущность и роль понятия «интимизация» в рекламном дискурсе, выделены основные функции интимизации в рекламном дискурсе.

Ключові слова: дискурс, рекламный дискурс, интимизация

T. DEKSHNA

THE ROLE OF INTIMISATION IN THE ADVERTISEMENT DISCOURSE

The article deals with the peculiar features of the advertisement discourse in the framework of modern paradigm. The article analyses basic approaches to the discourse analyses, reveals the essence and the role of intimation in the advertisement discourse, lists the main functions of intimation in the advertisement discourse.

Key words: discourse, advertisement discourse, intimation

УДК 398.4(410):81'38'42

Ніна КАТОЛІНА

АНГЛОМОВНІ ЗАМОВЛЯННЯ НА ПОЗНАЧЕННЯ МАГІЧНОГО ЗЦІЛЕННЯ

У статті розглядаються англомовні замовляння на позначення магічного зцілення, які можуть актуалізуватись у якості як пасивних, так і активних конструктів з притаманними їм характерними ознаками обрядового дискурсу.

Ключові слова: замовляння, заборони, зцілення, комунікація, обрядовий дискурс.

Замовляння притаманні будь-якій розвинутій культурі. Вони актуалізують відгомін стародавньої народної творчості та вияв своєрідного усвідомлення людського буття у взаємодії з природою.

Цей різновид обрядового дискурсу належить до фольклорного прошарку літератури і є колоритною інформативною спадщиною кожної нації та етнічної групи, збереженою у текстах у письмовій і/або усній формі.

Українські фольклористи називають замовляння «*молитвословом язичництва*», упродовж тисячоліть «*відредагованим надтекстом спілкування Людини з Космосом*» [2, с. 8]. Ця теза повною мірою може схарактеризувати природу і сутність англломовних замовлянь, які взаємопов'язані з забобонними віруваннями і слугують матеріалом нашого дослідження. У цій публікації ми зосереджуємо нашу увагу на особливостях дискурсу англломовних замовлянь на позначення магічного зіцлення.

Питання взаємодії людського організму з довкіллям і біоенергетичними ритмами планети Земля в сонячній системі набуло протягом останніх десятиліть надзвичайної актуальності. Не викликає сумніву вже той факт, що слово як одиниця комунікації має свою біоенергетичну природу і закони функціонування залежно від свого позитивного чи негативного значення та емоційного навантаження, яким наповнює його мовець (адресант) відносно до самого себе та стосовно сприйняття інформації адресатом.

Згідно з визначенням, поданим у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови», *замовляння* – це «за народними уявленнями, магічні слова, вислови, що мають чаклунську силу і якими замовляють» [1, с. 312]. «Оксфордський словник сучасної англійської мови» тлумачить поняття *incantation* як «special words that are spoken or sung to have a magic effect; the act of speaking or singing these words» [5, с. 655].

Замовляння у своїй обрядовій актуалізації тісно пов'язані з поняттям про забобони. Термін *забобони* отримав таке визначення як «віра в існування надприродних сил, у долю, ворожіння, віщування і т. ін., в основі якої лежать релігійні уявлення» [1, с. 282]. Крім нього, ми користуємось також робочим терміном *перестороги*, який визначається як «те, що перестерігає від чого-небудь (слова, дії, вжиті заходи і т. ін.)» [1, с. 746].

Замовляння тісно взаємодіють із таким фольклорним явищем, як забобони. Англійський термін *superstition* походить від латинського *superstes*. Серед інших значень цього слова трапляється

також і таке, що означає *виживання*. Уживане саме в цьому значенні поняття стало зручним для характеристики релігійних ідей, які продовжували жити і тоді, коли релігії, котрі їх породили, вже зникли. Зазвичай ці висловлювання використовувалися для того, щоб очорнити форми віри, які не узгоджувались з іншими або новими.

Забобонні вірування мають глибоке коріння в історії Великої Британії і беруть свій початок у кельтській культурі. Згодом значення, в якому вживалось слово *superstition* в Англії, частково потрапляє під вплив критичного ставлення протестантів до католицьких церковних обрядів, котрі розглядалися представниками протестантської церкви як такі, що нав'язуються їхнім власним тлумаченням християнських церковних ритуалів згідно з Новим Заповітом. З часом поняття *superstition* здобуло нові значення і почало вживатись також і поза сферою впливу християнських віросповідань. Разом з тим, у часи так званої «чорної моровиці», яка поглинула Європу, Папа Римський Григорій I видав указ, аби у відповідь на чхання люди говорили один одному *God bless you* – фразу, котра мала би призупинити поширення цієї хвороби.

Термін «замовляння» ми використовуємо в ширшому від словникового і робочому для цього дослідження значенні, у тому числі під ним розуміємо як тип обрядового дискурсу, так і текстовий різновид забобонних вірувань та пересторог. Така розширена інтерпретація цієї термінологічної одиниці дозволяє нам розрізняти *пасивні* замовляння (ПЗ) і *активні* замовляння (АЗ), відповідно і припустити, що це розмежування має об'єктивні підстави.

Забобонні вірування є, зазвичай, пасивними конструктами, оскільки лише застерігають від тих чи інших дій і вчинків або навчають, як чинити, аби бути здоровим і неушкодженим. Вони трапляються як у формі розповідних стверджувальних / заперечних речень, так і у віршованій формі. Наприклад:

Deseases of the eye are to be cured with the elbow [3, с. 196] (1) або *Never show a baby itself in a glass, it will make it cross-eyed* [6, с. 253] (2) і «*Sty, sty, leave my eye; Catch the next one who passes by*» [4, с. 111] (3).

Перший із наведених прикладів датований XVII ст. і відтоді отримав статус прислів'я (*You should never touch your eye but with*

your elbow [ibid] (4)), яке означає, що такого органу людського тіла, як очі, не слід торкатись за жодних обставин (адже дотягнутись до очей ліктем фізично неможливо). У другому прикладі знаходимо різновид перестороги від дитячої косоокоості, у зв'язку з чим рекомендовано дитині не задивлятися у своє дзеркальне відображення.

Якщо перші два і четвертий приклади можна зарахувати до забобонних пересторог різновиду ПЗ, то третій приклад є актуалізацією віршованого АЗ на позначення обряду зцілення від такої поширеної, особливо серед дітей, недуги, як ячмінь на оці.

На відміну від пасивних замовлянь активні замовляння є формулою-звертанням, своєрідною молитвою, піснею, віршем які передбачають проведення ритуалу або обряду на усунення небажаних наслідків діяльності людини, яка знехтувала віковичними застереженнями предків і накликала на себе біду. Наприклад, замовляння на зцілення від кашлю, яке згідно з англійськими забобонами слід наговорювати, тримаючи павука над головою дитини, а після проведеного обряду розмістити його у мішечку над каміном:

Spider as you waste away,

Whooping cough no longer stay [7, с. 154] (5);

або замовляння на зцілення від зубного болю. Це замовляння слід написати на папері, а папір згорнути і носити довкола шиї:

Peter and Paul sat on a marble stone,

Jesus came to them alone;

'Peter' said He, 'What makes you quake?'

'Why Lord and Master, it is the tooth ake.'

Whoever will carry these words for my sake

Shall never be troubled with the tooth ake [7, с. 147] (6).

Ось приклад замовляння на зцілення від порізів і опіків, яке у Сомерсетширі наговорювалось тричі, а після наговору цілитель тричі дмухав на хворе місце:

«In the name of the Father, Son and Holy Ghost.

There were three Angels came from East and West

One brought Fire, and another brought Frost,

And the third it was the Holy Ghost.

Out Fire, in Frost, in the name of the Father, the Son, and of the Holy Ghost,

Amen» [7, с. 156] (7).

Цей обрядовий дискурс походить від давнього магічного ритуалу, що практикувався у Корнуолі. Для проведення обряду пораненому хворому необхідно було зірвати дев'ять листочків з куща ожини і покласти їх до миски з джерельною водою. Після цього, проводячи кожним листочком над пошкодженою частиною тіла, слід наговорювати:

Three ladies came from the East

One with fire and two with frost.

Out with thee fire and in with thee frost [7, с. 156] (8).

Прикладом замовляння на зцілення від опікового запалення може бути такий наговір, який супроводжується триразовим «здуванням» хвороби подихом:

Here comes I to cure a burnt sore;

If the dead knew what the living endure,

The burnt sore would burn no more [7, с. 156] (9).

Цікавим є спостереження, що комунікація в аналізованому обрядовому дискурсі відбувається у трьох вимірах: адресант-мовець vs адресат-реципієнт vs адресант-мовець + адресат-реципієнт vs магічна сила природи / постать святого.

Аналіз вибірки дає змогу виявити характеристики зцілювальних пасивних і активних замовлянь.

Тексти досліджуваних замовлянь стосуються трьох категорій буття: Людина – Всесвіт – Час. Вони мають структуру розповідних речень (простих, складносурядних і складнопірядних, поширених і непоширених у стверджувальній або заперечній формі) або представлені синтаксично різнооформленими віршованими рядками (1, 2 ,4). Ці типи обрядового дискурсу в рекомендаційно-спонукальній формі дають настанови щодо тлумачення різноманітних подій і життєвих ситуацій.

Структурно-композиційне оформлення пасивних замовлянь (3, 5, 6, 8) виконує захисну функцію перестороги. Незалежно від того, вірить у це реципієнт інформації чи ні, можна стверджувати, що прагматика текстової будови замовлянь спрямована на те, аби інформувати адресата, *що* спричинює хворобу або *як* від останньої себе захистити.

Текстам активних замовлянь, натомість, притаманна композиційна динаміка розвитку подій. У цьому випадку простежуємо цільове налаштування адресанта і адресата на отримання бажаного результату внаслідок проведення обряду, ритуал якого актуалізується у словесній формі і акцентується шляхом повторення того чи іншого наговору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В. Т. Бусел [ред.]. – К. ; Ірпінь : Перун, 2001.
2. Москаленко М. Н. Українські замовляння / М. Н. Москаленко. – К. : Дніпро, 1993.
3. Apperson G.L. The Wordsworth Dictionary of Proverbs. – Wordsworth Editions Ltd., 1996.
4. Fletcher, Bascom Dresslar. Superstition and Education. – Univ. of California Publications, 1907.
5. Hornby A.S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. – Oxford Univ. Press, 2003.
6. Opie, Iona; Tatem, Moira. The Dictionary of Superstitions. – Oxford : Oxford Univ. Press, 1989.
7. Thompson C.J.S. The Hand of Destiny: Folklore and Superstition of Everyday Life. – New York : Bell Publishing Co., 1989.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2011

Н. КАТОЛИНА

АНГЛОЯЗЫЧНЫЕ ЗАГОВОРЫ, ОБОЗНАЧАЮЩИЕ МАГИЧЕСКОЕ ИЩЕЛЕНИЕ

В статье рассматриваются англоязычные заговоры, обозначающие магическое исцеление, которые могут актуализироваться в качестве пассивных и активных конструктов с присущими им характерными свойствами обрядного дискурса.

Ключевые слова: заговор, суеверие, исцеление, коммуникация, обрядовый дискурс.

N. KATOLINA

ENGLISH INCANTATIONS DENOTING MAGIC HEALING

The article dwells on the English incantations denoting magic healing which turn to function both as passive and active constructions with the specifically characteristic of them markers of the ritual discourse.

Key words: incantation, superstition, healing, communication, ritual discourse.